

Дистанційний варіант отримання знань – освіта майбутнього (порівняльний аспект)

Сторіччями основна технологія освіти залишалась незмінною: вчитель виходив перед усім класом, видавав новий навчальний матеріал, писав необхідне на дошці, керував усним та письмовим опитуванням та тестуванням. Учитель був хранителем знань, йому відводилася роль передавача готових знань. Навіть поява телебачення та комп'ютерів у 60-ті роки не змінила, а тільки доповнила навчальний процес новими технічними можливостями. Було звичайною практикою акцентувати увагу на фактах і проблемах, але не на методі та експерименті.

За останні 10-15 років відбулися якісні зміни у сфері виробництва, котрі порівнюються з початком промислової революції біля двох сторіч назад, на зміну індустріальному суспільству прийшло суспільство інформаційне. Освіта ж завжди була галуззю людської діяльності, яка найменш схильна до змін: обсяг знань зростає, а методика передавання знань залишалася незмінною.

Майбутній "інформаційний вік" пред'являє нові вимоги до інституту освіти. У сучасних умовах "знати, як" набагато важливіше, ніж "знати, що". Важливою метою сучасного вчителя є "навчити вчитися", навчити учня будувати власний навчальний процес, який дозволяє йому розвивати свої інтелектуальні можливості, звільнити його від обмеження часом і місцем навчання.

Є прекрасна, стара, як світ, технологія - книга, інша не менш відома - пошта. Взагалі, нові технології стають більш відкритими, коли вони перестають бути новими. Вони стають більш дешевими та звичними для більшості людей, можливо досягаючи стадії, якої досягло телебачення у більшості країн, ставши швидше суспільним інститутом, ніж приватним засобом для усіх.

Освіта закладає майбутнє країни, задає його. В останнє десятиріччя у всьому світі виріс інтерес до нових форм освоєння знань – дистанційної освіти (ДО). Історія дистанційної освіти нараховує вже біля п'яти десятиріч і має радянські корені. Усім нам відомий термін "заочна освіта". З 1938 року існує Міжнародна Рада з Заочної Освіти - одна з найстаріших міжнародних освітніх організацій, яка з 1982 року відома як Міжнародна Рада з Дистанційної Освіти (ICDL). З'явився новий термін "глобальна освіта", він має на увазі цілісну систему міжнародної вищої освіти та містить ті ж загальні компоненти: зміст освіти педагогів та технологію передавання знань, більше значення також мають організаційні приготування, які полегшують міжнародне співробітництво у створенні та розповсюдженні нової освіти.

Визнається, що дистанційна освіта - це єдино можливий спосіб отримати нові знання та навички для тих, хто більшу частину дня

зайнятий на роботі, з дітьми або з сім'єю. Людина, "без відриву від виробництва" і не ризикуючи загубити хорошу роботу, має можливість підвищити кваліфікацію або отримати нові знання.

ДО є виходом і для тих, хто живе у віддалених районах країни. Система дистанційної освіти дозволяє отримати необхідні навички та нові знання за допомогою власного персонального комп'ютера і виходу в мережу Інтернет.

Сучасні технології дозволяють отримати доступ до освіти для людей, які страждають на фізичні вади. Тепер, навчаючись ДО, стало реальним вивчати будь-який предмет, не залишаючи власної квартири і навіть не встаючи з крісла.

Першооснову дистанційної освіти складає програмно-методичне забезпечення. Кожний студент-дистанційник зобов'язаний отримати відповідний комплект літератури, який складається з навчального плану, програми дисциплін, навчальних посібників, методичних рекомендацій, контрольних і тестових завдань, тематика курсових і дипломних робіт, інших необхідних матеріалів. Без такої підтримки йому буде важко самостійно засвоювати зміст навчальних дисциплін. Комплект програмно-методичного забезпечення є своєрідним путівником, дозволяє зорієнтуватися в масі навчальної інформації і, таким чином, є фундаментом вивчення предметних курсів. Окрім того, студент отримує можливість контактувати з викладачем (тьютором) як через засоби зв'язку, так і безпосередньо під час роботи консультпункту ("indoor"). Іншими словами, викладач трансформується з лектора в консультанта. Його основне завдання - "вести" студента, спрямовувати його зусилля, пояснювати складні питання своєї дисципліни, керувати процесом самоосвіти, контролювати та оцінювати отримані знання.

У середині 60-х років деякі американські інженерні коледжі приступили до використання телебачення для надавання навчальних курсів робітникам найближчих корпорацій. Ці програми виявилися настільки успішними, що вони стали прецедентом розповсюдження високоякісної освіти для студентів з різних міст. У той же час з'явилася можливість передавання телекурсів через супутники на усій території США, у Європу, Австралію, Китай.

У 1984 році ці програми спонукали до утворення Національного Технологічного Університету (National Technological University, NTU). До 1991 р. він перетворився у консорціум з 40 університетськими інженерними школами з штаб-квартирою в м. Форт-Коллінз, штат Колорадо. На початку 90-х років більше 1100 студентів вивчали дистанційним методом програми NTU на інженерну ступінь при активній участі комерційних корпорацій - працевластців.

Дистанційна освіта в Європі отримала інтенсивний розвиток на початку семидесятих років та пов'язана зі створенням ряду відкритих університетів (університетів дистанційної освіти). У теперішній час в кожній європейській країні існує група навчальних закладів, які реалізують дистанційні програми. Методики такої освіти достатньо відпрацьовані. Представляють інтерес програми навчання з використанням нових інформаційних технологій, які включають супутникове

телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа і т. ін.

Європейська Асоціація Університетів з Дистанційною Освітою (САУДО) була заснована у січні 1987 р. з метою прискорити та підтримати створення європейської мережі дистанційної освіти на вищому рівні, що привело до створення Європейського відкритого університету, на основі Мережі Європейських Відкритих Університетів (МЄВУ). В організацію входить 17 відкритих університетів і факультетів в університетах з 15 країн. На даний момент в цих закладах САУДО зареєстровано біля 650000 студентів та працює більше 3000 викладачів у 875 центрах освіти. Сукупний щорічний бюджет усіх закладів - членів асоціації перевищує 1000 мільйонів єкю.

Головна місія САУДО - прискорити і підтримати створення європейської мережі дистанційної освіти на вищому рівні; заохочувати розвиток дистанційної освіти на вищому рівні в Європі; підтримувати двосторонні та багатосторонні контакти між викладачами університетів, що беруть участь у цьому; підтримувати співробітництво в галузі наукових досліджень, розробки курсів, обміну курсами та знаннями дипломів; розробляти нові методи та технології дистанційної освіти на вищому рівні, включаючи нові технологічні й інформаційні системи; організовувати нові проекти в цій галузі спільно з європейськими властями та промисловістю; розширити доступи до можливостей вищої освіти в Європі.

Угода про взаємне визнання екзаменів та оцінок на європейських курсах і в програмах САУДО є частиною угоди про спільний розвиток курсів та надає базу для європейської кооперації, яка є важливим кроком у русі до створення Мережі Європейських відкритих університетів (МЄВУ).

Угода про оцінки та сертифікацію полегшує спільний розвиток курсів, надаючи гарантії якості та стандартів, для студентів з усієї Європи, дозволяючи окремим Європейським відкритим університетам з дистанційною освітою присуджувати Європейську кваліфікацію. Ця угода скріплює дво- та багатосторонні контакти, забезпечуючи переміщення дипломів та ступенів у всій Європі. В той же час вона зберігає незалежність університетів як єдино правомірних закладів, які здатні видавати дипломи. Це також допоможе захистити права споживача, даючи можливість студентам з однієї країни вивчити курси у відкритому дистанційному ВУЗі іншої країни.

МЄОУ - це європейська інфраструктура відкритої ДО. Вона пов'язана не тільки з існуючою в Європі мережею САУДО, але і з іншими основними європейськими організаціями, які працюють в галузі ВДО, включаючи європейську промисловість як важливого споживача продукції ВДО.

Основним інститутом МЄОУ є організована мережа Європейських Центрів освіти (ЦЄО). Мета цієї мережі - продемонструвати можливості ДО, дати доступ до курсів з закладів в усіх європейських країнах та надати підтримку студентам відкритої дистанційної форми освіти.

Показовий у цьому значенні приклад Національного Університету дистанційної освіти (Universidad Nacional de Educacion a

Distancia - UNED) в Іспанії, який відсвяткував нещодавно своє 20-річчя. Цей університет вважається одним з найбільших навчальних закладів Іспанії. Він включає в себе 58 навчальних центрів в країні та 9 за кордоном (Бонн, Брюссель, Женева, Лондон, Париж та ін.). Його студенти також мають можливість навчатися в Нью-Йорку та Римі.

У Великій Британії більше 50% програм на ступінь магістра в галузі управління проводиться з використанням методів дистанційної освіти. Лідером у цьому є Відкрита школа бізнесу Британського Відкритого Університету.

Дистанційна програма Лондонського університету забезпечує високі стандарти освіти. Є і додипломні, та пост-дипломні курси. Диплом можна отримати мінімум за три роки, максимум - за шість. Пост-дипломна освіта продовжується протягом не менше двох і не більше п'яти років. Лондонський університет не пропонує чітко встановленої програми. Система листування або консультацій, на відміну від Відкритого університету, не практикується. Користуючись наданими навчальними матеріалами, студенти організують свої заняття за їх розсудом. Деякі готуються до екзаменів тільки самостійно, інші притримуються навчальних програм, розроблених Лондонським університетом або іншими коледжами та університетами. Докладніше про це можна дізнатися з дистанційної програми Лондонського університету.

В Австралії на сьогоднішній день USQ (University of Southern Queensland), за визнанням австралійського національного центру дистанційної освіти, є лідером у наданні послуг по distance learning. USQ створив широку мережу центрів підтримки дистанційної освіти у багатьох країнах світу (Сингапур, Малайзія, Швеція та ін.), в яких студенти, звернувшись в офіс такого центру, з легкістю поступають в університет на дистанційну освіту.

Транснаціональні зарубіжні корпорації зустрічаються з тими ж проблемами, що й системи вищої освіти у всьому світі: різниця у часі на великих територіях; проблема комунікацій та стандартів; мовна проблема; вироблення пріоритетів в ситуаціях, коли національні інтереси і культурні традиції можуть істотно відрізнитися; проблема стратегічного планування, наприклад, вирішення питання про те, кому, які і де надати курси; питання якості курсів та програмного забезпечення, освітніх стандартів; проблема еквівалентності курсів та визнання рівнів дистанційної освіти класичними університетами.

Особливо великі темпи розповсюдження ДО на постсоціалістичному просторі. Значних успіхів у здійсненні дистанційної освіти досягли Угорщина, Чехія, ряд інших країн Східної Європи.

Актуальність дистанційної освіти в Україні пояснюється гострою потребою в масовій підготовці та перепідготовці кадрів, які здатні ефективно працювати в умовах ринкової економіки. Недостатність на сучасному ринку праці України кваліфікованих економістів-ринковиків, менеджерів різних галузей людської діяльності, юристів висуває на перший план формування саме цих категорій спеціалістів, причому в терміновому порядку. Мова дійсно не йде про скорочені курси типу прискореної підготовки льотчиків часів Великої Вітчиз-

36

няної війни. Однак проблема існує і потребує найшвидшого вирішення, від якого в кінцевому результаті буде залежати майбутнє держави. Вчені стверджують, що освітня перепідготовка порядку 25% населення зробить ринкові реформи стабільними.

Соціологічні опитування випускників середніх шкіл України показали, що біля 65% мають бажання продовжити навчання та отримати вищу освіту. Однак існуюча система вищої освіти та мережа вищих навчальних закладів здатні прийняти на традиційні форми навчання (денну та заочну) лише до 35% бажаючих. Таким чином, майже половина потенціальних студентів України залишається за стінами вузів. У плані задіяння її в процес отримання професійних знань перед ДО відкриваються найширші можливості.

На Україні проблеми дистанційної освіти розроблюються багатьма учбовими закладами. Одним з них є Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП), заснована у 1989 році, в Києві. Варіант дистанційної освіти, який здійснюється МАУП, базується на пристосуванні не тільки найсучасніших технологій та електронних носіїв інформації, але й на використанні традиційних паперових носіїв у вигляді різних навчальних посібників, методичних рекомендацій, іншого програмно-методичного забезпечення.

Дистанційна освіта має ряд істотних переваг у порівнянні з традиційними формами отримання знань. Це - передові освітні технології, комплексне програмно-методичне забезпечення, індивідуальний характер навчання, демократичні контакти "студент - викладач", гнучка система консультування, широка доступність для усіх верств населення, відсутність необхідності часто відвідувати "альма-матер", наближення процесу освіти до місця перебування того, хто навчається.

Освіта стає комплексною та творчою. Щоб відповісти на одне малює питання, недостатньо заглянути в якийсь підручник. Часто готової відповіді немає ні в яких джерелах - її доводиться шукати самому. Це - одне з найвеличезніших досягнень у розвитку педагогічної методології.

Подальше вдосконалення дистанційної освіти на основі широкого впровадження в навчальний процес аудіо-візуальної та комп'ютерної техніки, створення системи дистанційної освіти складають перспективу розвитку даної галузі.

Література

- 1) Каракозова Е.Н.. Дистанционное образование: настоящее и будущее. <http://ncdo.levsha.ru/Pub/016D.htm>
- 2) Основы дистанционного обучения. <http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/rus/content.htm>
- 3) Проблемы информатизации высшей школы. Бюллетень 3'1995. http://www.informika.ru/text/magaz/bullprob/3_95/r_07_003.html
- 4) Справочник по обучению за рубежом. http://www.abroad.ru/ref_theme/distant.htm
- 5) Филоненко С.Н., Дистанционное образование на Украине: опыт и перспективы. <http://www.mesi.ru/joe/st163.html>